Grejen med Resolution 1325

Kvinnor, fred & säkerhet

Vad är kvinnor, fred och säkerhet	**1**
Krig och genus	**3**
Säkerhet för vem?	**4**
Kvinnor, fred och säkerhet i siffror	**5**
Bakgrund till agendan för kvinnor, fred och säkerhet	**6**
FN-resolutionerna	**8**
Implementeringen av agendan för kvinnor, fred och säkerhet	**11**
Makt, deltagande och skydd	**11**
Nedrustning	**12**
Vårt arbete för kvinnor, fred och säkerhet	**14**
IKFF Demokratiska Republiken Kongo	**14**
IKFF Colombia	**15**

GREJEN MED RESOLUTION 1325 - KVINNOR, FRED OCH SÄKERHET

Publicerad av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet med stöd från Folke Bernadotteakademin.

Stockholm, Sverige 2014

Tack till Esther Harrius, Erika Rosén, Sandra Neuman, Elin Liss och Tove Ivergård.

Ansvarig utgivare: Josefine Karlsson

Layout: Pernilla Lundmark

INTERNATIONELLA KVINNOFÖRBUNDET FÖR FRED OCH FRIHET (IKFF) är den svenska sektionen av den internationella fredsorganisationen *Women's International League for Peace and Freedom*. Sedan 1915 arbetar vi för hållbar fred och säkerhet genom nedrustning och kvinnors deltagande inom fredsprocesser och säkerhetspolitik.

www.ikff.se

Vad är kvinnor, fred & säkerhet?

FN:S SÄKERHETSRÅDS agenda för kvinnor, fred och säkerhet (the Women, Peace and Security agenda) handlar i grund och botten om att förebygga och stoppa krig samt bygga fred.

Det började med att FN:s säkerhetsråd år 2000, efter påtryckningar från det civila samhället, antog resolution 1325 om att öka kvinnors makt i fredsprocesser. Sedan dess har flera resolutioner antagits på temat och verktyg för implementering har skapats.

Det centrala är att FN och medlemsstaterna är skyldiga att arbeta för att öka kvinnors deltagande i konfliktförebyggande, fredsbyggande och återuppbyggnadsarbete och att stärka arbetet för kvinnors säkerhet i väpnade konflikter.

Agendan för kvinnor, fred och säkerhet innebär ett nytt sätt att se på konflikt, fred och säkerhet. Den öppnar upp för frågor som: Vems säkerhet prioriteras vid militära lösningar på konflikter? Upplever män och kvinnor konflikt olika och i så fall varför? Hur skapas hållbar fred?

Krig & genus

HISTORISKT HAR SÄKERHETSPOLITIK endast utgått ifrån *nationell säkerhet*; Tanken om att skydda nationens gränser med militära medel från en utomstående fiende. Militären och det militära perspektivet på konfliktlösning har dominerat och gör så än idag. Våld, makt och dominans är starkt kopplade till idéer om vad som är manligt och det är oftast män som sätter agendan och som får uttala sig i säkerhetspolitiska frågor.

Många kvinnor saknar formell makt att påverka säkerhets- och försvarspolitik. De organiserar sig ofta i det civila samhället.

På grund av det militära perspektivets starka dominans utesluts ofta kvinnor, och de som vill föra fram en annan typ av konfliktlösning. Deras erfarenheter och perspektiv får inte utrymme, de ses som naiva eller irrelevanta. Lösningar som vill bredda synen på vad säkerhet innebär blir ignorerade. Vi fastnar därmed i ett våldshjul och agerar försent, med militära medel, istället för att lägga fokus och resurser på att förebygga konflikter.

En konsekvens av att kvinnor inte har samma makt och inflytande är att sådant som hotar kvinnors säkerhet, som exempelvis våld och graviditeter, inte ses som säkerhetshot. De prioriteras därmed inte lika högt hos den politiska makten eller i resursfördelning. Enorma summor läggs på militära medel samtidigt som ca 1000 kvinnor dör varje dag i samband med graviditet och förlossning. [1]

Kravet på att kvinnor måste delta inom freds- och säkerhetspolitiska frågor handlar både om kvinnors demokratiska rätt att delta, om representation, samt om det faktum att kvinnor ofta bär på andra erfarenheter och kunskaper vad gäller säkerhet, fred och konflikt.

Under 1990-talet började flera stater i FN tala om mänsklig säkerhet som ett alternativ till nationell säkerhet. Hot mot mänsklig säkerhet är sådant som till exempel hunger, sjukdomar och våld mot människor. Hot mot mänsklig säkerhet kan inte lösas med militära medel. Istället bidrar de militära utgifterna till att upprätthålla hot mot människor då krigsmateriel prioriteras framför exempelvis sjukvård. En ökad militarisering leder också till ökade spänningar och våld.

Säkerhet för vem?

KVINNOR OCH MÄN PÅVERKAS OLIKA AV VÄPNADE KONFLIKTER. INNAN VÄPNADE KONFLIKTER BRYTER UT ÖKAR OFTA VÅLDET I SAMHÄLLET, I HEMMEN OCH PÅ GATORNA.

Samtidigt blir könsrollerna snävare, de förstärks och cementeras vilket bidrar till ökat våld mot kvinnor och hbtq-personer. Detta våld biter sig kvar långt efter att fredsavtal är påskrivna, inte minst det sexualiserade våldet. Det betyder inte att män av naturen är våldsamma och kvinnor fredliga, utan att vi uppfostras olika och därmed förväntas hantera konflikter på olika sätt.

Män deltar oftare som soldater vilket leder till att kvinnor tvingas ta ännu mer ansvar för familj, hushåll och samhället. Kvinnor måste därmed jobba otroligt hårt för att klara av att skydda, stödja och försörja sin familj. Men kvinnors roller i konflikter och krig är många. De kan också vara soldater och inte sällan aktivister. Trots att kvinnor berörs på alla möjliga sätt, både under och efter konflikten, har kvinnors olika roller ofta ignorerats.

Kvinnor utesluts från rätten att delta politiskt i arbetet för att förebygga konflikter samt från arbetet med att bygga upp samhället efter en konflikt. I officiella fredsförhandlingar är det nästan uteslutande män som deltar, och då oftast de män som deltagit i konflikten, alltså inte de som kämpat för fred. Detta innebär dels att kvinnor inte får sina politiska rättigheter. Men också att kvinnors rättigheter sällan förs upp på dagordningen, exempelvis kring hur land ska fördelas vid ett fredsavtal. Det borde vara en självklarhet att hela befolkningen representeras i freds- och försoningsarbetet. Om lösningar bara är till för de som hållit i vapnen kan inte hållbar fred byggas.

Kvinnor utsätts för oproportionerligt mycket våld under krig. Våld används

som en krigsstrategi för att nå olika mål. Våldtäkter används av militärer och väpnade grupper för att splittra samhällen, fördriva människor och visa makt. Våldtäkter och våld mot kvinnor hänger ihop med idéer om att män ska "erövra fiendens kvinnor". Det handlar alltså i stor utsträckning om att förnedra männen i fiendegruppen, att visa deras oförmåga att skydda "sina" kvinnor.

Dessa brott leder sällan till några straff - även efter att konflikten är över. Ofta ges amnesti till förövare som begått brott som främst drabbat kvinnor. Kvinnor tvingas ofta att leva sida vid sida av männen som begick övergreppen. Det är ofta kvinnorna som får bära straffet då de blir utstötta från sina samhällen på grund av påtvingad skam för det brott de utsatts för.

För att bryta denna våldcirkel måste vår syn på kön och makt förändras. Föreställningen om att män kan eller ska skydda kvinnor bidrar till att upprätthålla våldet. Den idén gör strategin att förnedra fiendemännen genom våld mot kvinnor möjlig. Krig och väpnade konflikter kan aldrig göras säkra. Det enda sättet att öka kvinnors säkerhet är att förebygga konflikter samt arbeta för jämställdhet.

KVINNOR, FRED OCH SÄKERHET I SIFFROR

- Av 31 fredsprocesser mellan 1992 och 2011 var hela 96 procent av avtalsundertecknarna, 97,6 procent av medlarna, 96,3 procent av vittnena och 91 procent av förhandlarna män.[2]

- Utav 585 fredsavtal som antogs mellan 1990-2010 är det bara 92 stycken (16%) som innehåller minst en referens till kvinnor eller genus.[3]

- USA står för ungefär 40 procent av världens militära utgifter. Världsbanken har räknat ut att den del USA spenderar på militärforskning och militärutveckling skulle räcka till att finansiera fem års jämställdhetsarbete i världens låginkomstländer.[4]

- År 2013 låg Sverige på tredje plats på listan över vapenexport per capita, bara Israel och Ryssland exporterade mer.[5]

- FN uppskattar att mer än 60 000 kvinnor våldtogs i inbördeskriget i Sierra Leone (1991-2002), fler än 40 000 i Liberia (1989-2003), upp till 60 000 i forna Jugoslavien (1992-1995) och minst 200 000 i Demokratiska Republiken Kongo sedan 1998.[6]

Bakgrund till agendan för kvinnor, fred & säkerhet

IKFF HAR SEDAN 1915 ARBETAT FÖR FRED GENOM ATT LYFTA BEHOVET AV ATT FÖREBYGGA KONFLIKTER.

En viktig del är att öka kvinnors makt och politiska deltagande. IKFF var en av de organisationer som arbetade för att FN:s säkerhetsråd skulle slå fast att internationell fred och kvinnors jämlika deltagande hänger ihop, vilket gjordes år 2000 då säkerhetsrådet antog resolution 1325.

Pekingplattformen, som antogs vid FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking år 1995, är utgångspunkten för resolution 1325. Plattformen innehåller 12 fokusområden. Område E handlar om ”kvinnor och konflikt”. Där står bland annat att världens stater bör nedrusta och istället använda resurserna för kvinnors rättigheter och utveckling.

FN-RESOLUTIONERNA

»Only if women play a full and equal part can we build the foundations for enduring peace, development, good governance, human rights, and justice.«
KOFI ANNAN, TIDIGARE FN:S GENERALSEKRETERARE

Säkerhetsrådet har antagit flera resolutioner efter resolution 1325. Tillsammans bildar de agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Alla säkerhetsrådets resolutioner är bindande för FN:s medlemsstater och alla FN:s organ. Resolutionerna fokuserar på "tre P": *Participation, Protection* och *Prevention*. Alltså deltagande, skydd och förebyggande.

Resolutionerna syftar till att främja kvinnors politiska deltagande före, under och efter väpnade konflikter, skydd av kvinnor i väpnade konflikter samt förebyggande av väpnande konflikter.

Resolutionerna 1820, 1888, 1960 och 2106 behandlar skyddsaspekten av 1325. De handlar speciellt om det sexuella våld kvinnor ofta utsätts för under konflikter och betonar att kvinnor ofta är direkta måltavlor i konflikt.

RESOLUTION 1820 som antogs 2008 fokuserar på sexuellt våld. Det var viktigt att säkerhetsrådet klargjorde att sexuellt våld är en fråga som rör internationell fred och säkerhet, och det är en fråga som rör säkerhetsrådet. Mycket arbete återstår dock för att implementeringen av resolutionen skall fullföljas.

I resolutionstexten står det att våldtäkt och annat sexuellt våld kan utgöra krigsbrott eller brott mot mänskligheten.

RESOLUTION 1888 som antogs 2009 slår fast ett antal åtgärder. Bland annat att FN ska ha en särskild representant som ska leda och stärka FN:s samlade arbete med att stoppa sexualiserat våld i konflikter. Den första personen som innehade den posten var Margot Wallström.

FN ska också ha en rådgivare för kvinnors säkerhet i fredsbevarande insatser samt ha ett expertteam som ska bistå medlemsländerna och FN.

RESOLUTION 1960 antogs 2010. Resolutionen innehåller konkreta åtgärder som syftar till att komma åt straffrihet för förövare av sexuellt våld i konflikt. Den ger rekommendationer till säkerhetsrådet om sanktioner, rapporter och hur de ska hämta in information från kvinnoorganisationer. De som är inblandade i sexuellt våld i konflikter ska listas och på så sätt hängas ut för sina brott.

Den hänvisar också till vapenhandelsavtalet *Arms Trade Treaty* som har bestämmelser om att stoppa väpnat genusbaserat våld.

RESOLUTION 2106 som antogs 2013 refererar bland annat till Internationella brottsmålsdomstolen (ICC). ICC kan åtala personer för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Sexualiserat våld kan vara en del i och utgöra sådana brott.

Resolutionen lyfter även att kvinnors politiska, sociala och ekonomiska makt måste öka för att våld ska kunna förebyggas.

Resolutionen påminner också om att kvinnors deltagande är viktigt i allt skydds- och förebyggande arbete.

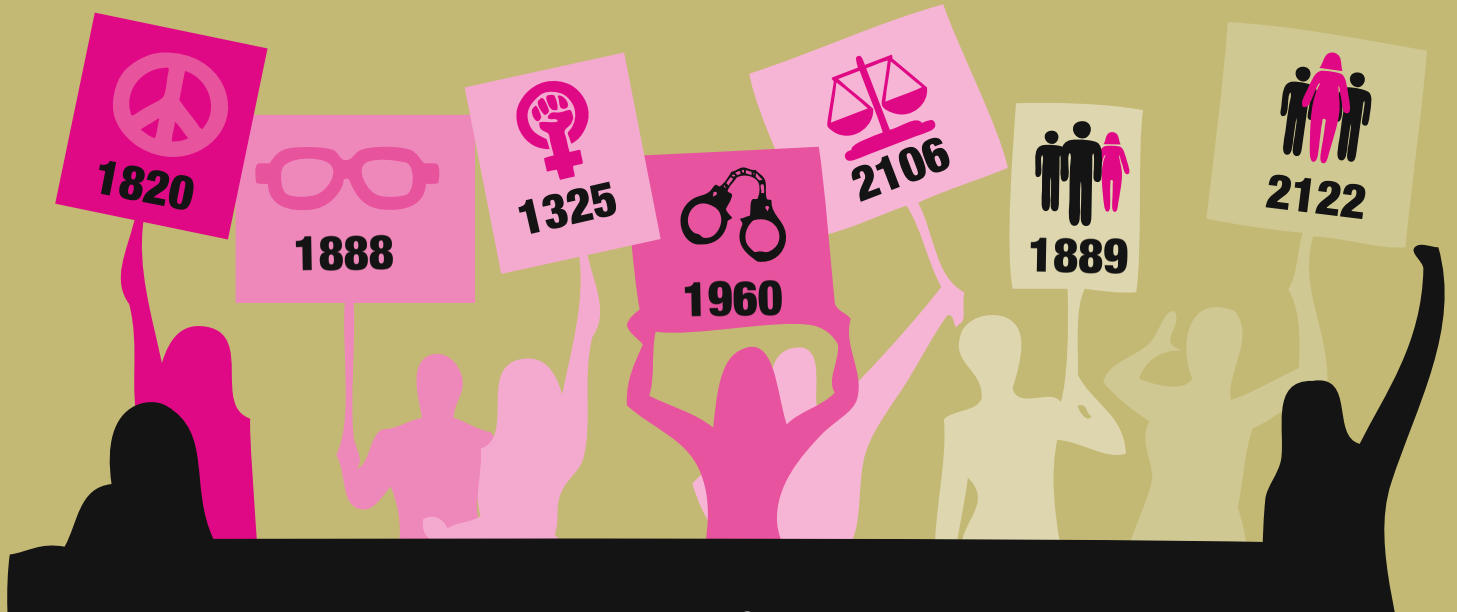

Resolutionerna

RESOLUTION 1325 antogs år 2000. Det är den första av FN:s säkerhetsrådsresolutioner som slår fast att kvinnors deltagande och beslutsfattande i fredsprocesser och konfliktförebyggande arbete är avgörande för att uppnå hållbar fred. Den betonar därför att kvinnor ska ses som aktörer. Den understryker också att det är viktigt att ha ett genusperspektiv på freds- och konfliktarbete.

Resolution 1325 uppmärksammar även att kvinnor drabbas oproportionerligt av konflikter och vikten av skydd för kvinnor i konfliktsituationer.

De påbyggande resolutionerna behandlar och stödjer olika delar av resolution 1325.

Resolution 1889 och 2122 fokuserar på deltagande och kvinnligt ledarskap och understryker att det behövs redskap för att stärka kvinnors deltagande under alla konfliktfaser.

RESOLUTION 1889 som antogs 2009 handlar om vikten av kvinnors deltagande. Särskilt fokus läggs på kvinnors deltagande på ett tidigt stadium i fredssamtal och konflikthantering för att kunna påverka de beslut som tas rörande maktfördelning, ekonomisk och social uppbyggnad.

Resolutionen fokuserar mest på det som händer efter en konflikt. Bland annat uppmuntrar säkerhetsrådet till att det civila samhället och kvinnoorganisationer ska delta i arbetet för att möta kvinnors och flickors behov i postkonfliktområden.

RESOLUTION 2122 antogs 2013 och stärker kvinnors roll under alla faser i fredsprocessen. I denna resolution läggs även stort fokus på kvinnors ledarskap i fredsarbetet, till skillnad från tidigare då endast vikten av deltagande har poängterats.

Resolutionen slår fast att kvinnors roll som fredsaktörer är nödvändig för att uppnå internationell fred och säkerhet. Dessutom slår resolutionen fast att detta måste ske mer systematiskt.

Säkerhetsrådet hänvisar även till det nya internationella vapenhandelsavtalet, *Arms Trade Treaty*, och poängterar att vapenhandel inte får bidra till genusbaserat våld. Att synliggöra kopplingen mellan vapenhandel och kvinnors säkerhet var ett stort steg i rätt riktning.

1325 handlar inte om att göra krig säkert för kvinnor. Den handlar om att stoppa krig.

Implementering av agendan för kvinnor, fred & säkerhet

ALLA FN-ORGAN OCH MEDLEMSSTATER ÄR SKYLDIGA ATT ARBETA FÖR ATT RESOLUTIONERNA SKA BLI VERKLIGHET. Trots detta finns det få sätt att mäta vad som görs och utkräva ansvar. Ett steg är att fler och fler stater tar fram nationella handlingsplaner för hur de ska implementera, utvärdera och följa upp resolutionerna. FN har sagt att alla stater ska ha en egen handlingsplan. Tyvärr är många av de länder som idag har en handlingsplan inte de länder där det pågår väpnade konflikter och flera stater tar avstånd från handlingsplaner för att de är rädda att bli identifierade som ett land i konflikt

Makt, deltagande & skydd

Resolution 1325 handlar inte om att göra krig säkrare för kvinnor eller mer jämställda. 1325 är en fredsresolution som handlar om att världen behöver ett jämställt konfliktförebyggande arbete för hållbar fred och säkerhet.

Mycket av arbetet och flera av de resolutioner som kommit efter resolution 1325 har handlat om skyddet av kvinnor. Skydd har hamnat i fokus på bekostnad av att öka kvinnors makt genom deltagande och konfliktförebyggande arbete. Det innebär att kvinnor hela tiden ses som offer och blir osynligjorda som aktörer för förändring. Att öka kvinnors makt är att öka kvinnors säkerhet.

När kvinnors deltagande och makt har diskuterats inom agendan för kvinnor, fred och säkerhet har det ofta kommit att handla om att öka kvinnors deltagande inom polisen och militären. Det har osynliggjort kvinnors civila och politiska fredsarbete.

IKFF menar att fred och säkerhet inte är möjligt om enorma resurser satsas på militär och vapen samtidigt som freds- och förebyggande arbete prioriteras bort. Det bidrar inte till kvinnors säkerhet, jämställdhet eller fred. Fred uppnås genom att arbeta för att lösa grundorsakerna till konflikter. Resolution 2122, som erkänner kvinnor som fredsaktörer, var ett stort steg i rätt riktning.

Nedrustning

DET ÄR UPPENBART att vapen inte kan lösa de säkerhetshot människor står inför idag, såsom miljöförstöring, naturkatastrofer, våld, fattigdom och ojämlikhet, eller brist på utbildning och sjukvård. Trots detta spenderade världens stater 1747 miljarder US dollar på militära medel år 2013. [7] Det är mer än 600 år av FN:s reguljära budget.[8] Det är enorma resurser som istället kunde ha använts för att främja mänsklig säkerhet, bekämpa fattigdom och förebygga konflikter.

Vapen och militära medel innebär också ett direkt hot mot människors säkerhet. Eftersom det är främst män som äger och använder vapen, utgör vapen ett oproportionerligt hot mot kvinnors säkerhet. Vapenhot möjliggör våld, till exempel våldtäkt. När en man har ett vapen ökar den redan ojämna maktrelationen. Kvinnliga fredsaktivister och människorättsförsvarare är extra utsatta för hot och våld då de utmanar rådande maktstrukturer både genom att utmana de grupper som har makt men även genom att som kvinna gå utanför sin traditionella tillskrivna roll. Lättillgängliga vapen är därför också ett hot mot kvinnors politiska deltagande och aktivism.

IKFF tycker därför att det är centralt att reglera och minska världens vapenflöden. 2013 förhandlade FN:s stater fram världens första internationella avtal *Arms Trade Treaty*, som reglerar den internationella vapenhandeln. IKFF har under lång tid jobbat för att avtalet ska ha regler som kan stoppa att vapen säljs till länder där det finns en stor risk att vapen används för att underlätta olika typer av genusrelaterat våld. Det lyckades vi med!

Vårt arbete för kvinnor, fred och säkerhet

IKFF DEMOKRATISKA REPUBLIKEN KONGO

»En man med en machete kan våldta en kvinna. Två män varav en har ett maskingevär, kan våldta en hel by.«

ANNIE MATUNDU-MBAMBI, ORDFÖRANDE IKFF DR KONGO

IKFF:s sektion i DR Kongo ser hur vapenspridning och militarisering hindrar kvinnors säkerhet, politiska deltagande och fred. Konflikten har pågått i decennier och är den dödligaste konflikten sen andra världskriget. Den har trasat sönder landet och gjort så att utveckling gått mycket långsamt. Våldtäkt har använts som ett vapen i konflikten och våldet har spridit sig bland civila.

IKFF DR Kongo var en drivande kraft i utformningen och utvecklingen av landets handlingsplan för resolution 1325. Sektionens budskap till omvärlden är att våldet inte kommer att upphöra förrän kvinnor har makt att delta i fredsarbetet och landet når hållbar fred.

IKFF FINNS ÖVER HELA VÄRLDEN. I varje land arbetar IKFF med att förändra normer och påverka politik på en nationell nivå. Det ger oss kraft som global fredsrörelse och bidrar till ökad kunskap och bredare perspektiv. IKFF Sverige arbetar med påverkansarbete kring resolution 1325 och nedrustning. Vi samarbetar nära med våra kollegor runt om i världen för att stödja deras fredsarbete. Här ges två exempel.

IKFF har också två internationella kontor i Genève och New York, som utför påverkans-, och informationsarbete gentemot FN. I New York arbetar IKFF:s program PeaceWomen särskilt med resolution 1325.

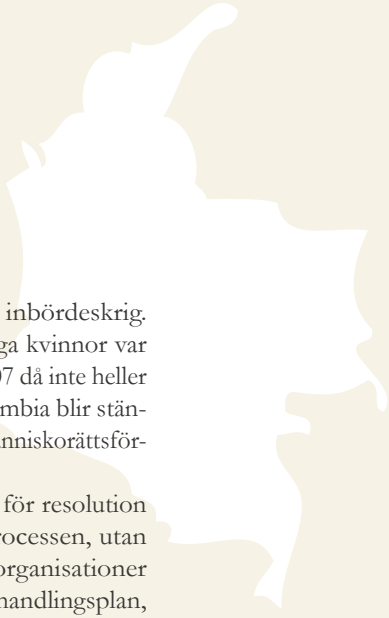

IKFF COLOMBIA

I Colombia pågår ett av världens längsta inbördeskrig. Flera initiativ har tagits för att uppnå fred. Inga kvinnor var närvarande under fredsförhandlingarn 1999-2007 då inte heller kvinnors rättigheter togs upp. Aktivister i Colombia blir ständigt utsatta för hot, våld och mord. Kvinnliga människorättsförsvarare är extra utsatta.

Colombia saknar en officiell handlingsplan för resolution 1325. Resolutionen genomsyrar inte fredsprocessen, utan är snarare en specialkunskap som ett fåtal organisationer har. IKFF Colombia jobbar för en nationell handlingsplan, men också konkret för att öka kvinnors politiska deltagande. Sektionen arbetar för att stärka kvinnor som tvingats fly på grund av konflikten. De ger dem en röst genom att föra fram deras erfarenheter och krav till statliga och sociala institutioner.

Vad kan du göra?

STÅ UPP FÖR FREDEN - BLI MEDLEM! Genom ditt medlemskap bidrar du till kvinnors fredsarbete över hela världen.

VÄRVA EN TILL MEDLEM! Vet du någon som borde vara medlem? Tillsammans blir vi en starkare röst.

SAMLA IN PENGAR till stöd för IKFF:s arbete i till exempel Colombia och DR Kongo.

Bli medlem genom att betala 180 kr till bg 5491-7166 eller gå in på vår hemsida **www.ikff.se** och anmäl dig via autogiro, du betalar då 15kr i månaden. Glöm inte att ange dina kontaktuppgifter på inbetalningen!

Bidra med en gåva på bg 5491-7166 och stöd kvinnors fredsarbete runt om i världen.

Tack för ditt stöd!

info@ikff.se

08 - 702 98 10

WWW.IKFF.SE

WWW.FREDFRIHETFEMINISM.WORDPRESS.COM

www.facebook.com/IKFFSweden

@ikff_sverige

@ikff_sverige

PeaceWomen

WWW.PEACEWOMEN.ORG

FOTNOTER

1 **"Bristande fokus på kvinnor och kvinnors hälsa"**, UNDP.
www.millenniemalen.nu/bvb/stora-utmaningar-kvarstar/modradodligheten-minskar-for-langsamt

2 **UN Women**
www.unwomen.org/%7E/media/Headquarters/Media/Publications/en/03AWomenPeaceNeg.pdf

3 **PeaceWomen,** www.peacewomen.org/pages/about-1325/useful-facts-and-figures

4 **PeaceWomen,** www.peacewomen.org/assets/file/Themes/yougetwhatyoupayfor.pdf

5 **Svenska Freds,** www.svenskafreds.se/sites/default/files/per_capita.pdf

6 **(UN),** www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/about/bgsexualviolence.shtml

7 **SIPRI,** books.sipri.org/product_info?c_product_id=476#

8 **(UN),** www.un.org/en/hq/dm/pdfs/oppba/Regular%20Budget.pdf

Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet (IKFF) är en internationell feministisk fredsorganisation. Sedan 1915 arbetar vi för hållbar fred, säkerhet och frihet genom nedrustning och genom att stärka kvinnors politiska deltagande.